

INGELICHT

Informatiemagazine voor de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Januari 2003 - Nr 1

Defensie

Multicultureel in Schilderswijk

colofon

INGELICHT wordt uitgeven onder verantwoordelijkheid van de directeur Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

Dit informatiemagazine verschijnt twee maandelijks en is in principe bedoeld voor al het burger en militair personeel werkzaam bij de MIVD.

Deze publicatie wordt verzorgd door het Bureau Communicatie, Hoofdafdeling Bedrijfsvoering.

Eindredactie:

M.A.M. Bemelmans-Oonincx

Redactieadres:

MIVD/Bureau Communicatie

Postbus 200701

2500 ES Den Haag

E-mailadres:

M.Bemelmans-Oonincx@co.dnet.mind.nl

Fotografie: Media Centrum MIVD, ACIV en AIM

Vormgeving: Theo Olsthoorn en Kommer de Heer

Druk en lithografie: Hofstad
Druktechniek Zoetermeer

Oplage: 1.000 expl.

Deadlines INGELICHT

Mocht u de redactie van informatie willen voorzien, denk dan even aan de volgende data:

Inleveren	Verschijnings
kopij	datum
12 februari	6 maart

De redactie behoudt zich het recht voor om bijdragen - waaronder ingezonden brieven - niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen. Aan de inhoud van dit blad kunnen geen rechten worden ontleend.

Omslag: MIVD/BPV

I N H O U D S O P G A V E

3 Column

3 Nieuwe satellietinterceptie organisatie in Nederland

4 Nadere kennismaking met nieuwe directeur

6 Boskamp verlaat MIVD

7 Kort nieuws

8 Open Source Intelligence

10 Piette veertig jaar bij Defensie

12 Nieuwe Medezeggenschapscommissie

13 Multicultureel in Schilderswijk

14 Vertrouwenspersonen bij de MIVD

14 Personeelszaken

15 CIU op pad

15 Eindelijk koel

16 Tips & Trucs (3)

A F K O R T I N G E N

ACIV	Afdeling Contra-Inlichtingen en Veiligheid	DCBC	Defensie Crisis Beheersingscentrum
AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst	FEBCO	Financieel Economisch Beheer Centrale Organisatie
AVI	Afdeling Verbindingsinlichtingen	HUMINT	Human Intelligence
BLS	Bevelhebber der Landstrijdkrachten	ISAF	International Security Assistance Force
CDS	Chef Defensie Staf	I&V	Inlichtingen en Veiligheid
CIU	Current Intelligence Unit	MC	Medezeggenschaps Commissie
DARIC	Defensie Archieven-, Registratie- en Informatiecentrum	SIGINT	Signal Intelligence
DICO	Defensie Interservice Commando	TRIP	Trainee Interservice Projectenpool
DFZ	Directie Facilitaire Zaken		

Graag wil ik alle medewerkers van de MIVD een bijzonder voorspoedig en gezond 2003 toewensen. De kerstboom is weg, het lekkere eten en de oliebollen zijn verteerd en het nieuwe jaar is alweer bijna een maand oud. Kortom, we zitten waarschijnlijk al weer in het bekende ritme van veel en belangrijk werk.

2002 was een druk en enerverend jaar. Een jaar waarin de MIVD haar rol binnen en betekenis voor de defensie-organisatie nadrukkelijk heeft getoond. Een jaar waarin een scala aan uitzendingen is ondersteund en waarin een veelvoud aan 'ad hoc' vragen om informatie en inlichtingen adequaat is beantwoord. Kortom: we hebben goed werk geleverd. Nogmaals mijn dank en waardering daarvoor!

De vraag is natuurlijk 'wat brengt 2003'? Het jaar 2003 zal naar verwachting wat werkbelasting betreft niet wezenlijk anders worden dan de voorgaande jaren. In de eerste plaats stelt de inlichtingen en veiligheidsbehoefte 2003 hoge eisen aan onze organisatie. In de tweede plaats zal het aantal 'ad hoc' verzoeken om informatie en inlichtingen zeker niet afnemen. Ten derde dient zich in 2003 een aantal aandachtsgebieden aan, die de betrokkenheid van de MIVD meer dan nadrukkelijk zullen vragen, zoals de ontvlechting van een deel van de Afdeling Verbindingsinlichtingen in de richting van een Nationale SIGINT Organisatie (NSO) en de vele werkzaamheden in het kader van de ondersteuning van de operationele uitzendingen, waaronder met name ISAF III.

Wat betekent dit nu? Het betekent in ieder geval dat wij volledig 'in business' zijn. Niet alleen vanuit de inlichtingen, maar vooral ook vanuit de contra inlichtingen en veiligheidsoptiek. Het betekent ook meer dan 'voldoende brood op de plank'. Het betekent feitelijk dat de defensie-organisatie niet meer zonder onze ondersteuning kan. Hoewel dit voor een deel van de organisatie een meer dan gewone werklast en daarmee werkdruk betekent, ben ik toch tevreden met dit gegeven. Het betekent dat de MIVD een belangrijke

toegevoegde waarde heeft in het dagelijkse functioneren van de defensie-organisatie. En daar dragen wij allen onze steen aan bij.

De MIVD staat als een een huis. We hoeven onze geloofwaardigheid niet meer te bewijzen. Die is er, zonder enige vorm van discussie. Toch moeten we niet berusten en op 'onze lauweren gaan rusten'. De afgelopen jaren hebben we geïnvesteerd in een organisatie in beweging. Ondanks alle stappen voorwaarts is er nog het nodige te verbeteren. Voor de MIVD als geheel is het evenwel ook belangrijk dat we een belangrijke fase kunnen afsluiten, namelijk die van reorganisatie en opbouw.

En nogmaals dat is meer dan goed gelukt. Nu is het echter tijd voor verdere professionalisering, voor een verdere groei in kennis en kunde, voor het nadrukkelijker realiseren van een gemeenschappelijke cultuur en voor een organisatie die waar mogelijk de bedrijfsvoering verder optimaliseert.

Het jaar 2003 zal, waar mogelijk, meer rust moeten brengen. Of dit echt lukt weet ik niet, maar waar mogelijk moeten we het nastreven. Meer rust betekent echter zeker niet minder kwaliteit en betekent ook niet afwijken van een noodzakelijk te leveren output.

De MIVD heeft hele belangrijke stappen gezet en afgerond. Belangrijk is vooruit te kijken en dat kan met alle vertrouwen. Wat ik bij de MIVD zie, is een stel enthousiaste en gekwalificeerde medewerkers, die staan voor hun taak en hun taakopvatting. Die overigens ook kritisch zijn en dat is maar goed ook. Dat houdt ons allen scherp. Daarom heb ik zondermeer vertrouwen in een goed 2003! Ik wens u bij uw taakuitvoering, maar ook in uw privésfeer alle succes en geluk toe!●

Commodore Meulman
PDMIVD

NIEUWE SATELLIETINTERCEPTIE ORGANISATIE IN NEDERLAND

De ministers van Defensie, Algemene Zaken en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hebben ingestemd met een voorstel voor de toekomstige inrichting van de satellietinterceptie in Nederland.

Er komt een Verbindingsinlichtingen-organisatie die wordt ondergebracht bij het Ministerie van Defensie. Deze organisatie wordt opgebouwd vanuit de AVI en wordt losgekoppeld van de MIVD. Door de organisatie buiten de MIVD te plaatsen wordt een gemeenschappelijke aansturing door de MIVD en AIVD mogelijk gemaakt.

De nieuwe organisatie wordt verantwoordelijk voor interceptie, signaal- en trafficanalyse, signaalonderzoek en crypto-onderzoek. Ook het technisch beheer van de database met verworven gegevens ten behoeve van de MIVD zal binnen de nieuwe organisatie plaatsvinden. De AIVD krijgt vooralsnog een eigen database en behoudt eigen capaciteit voor crypto-onderzoek.

De nieuwe organisatie treedt op als Nationale Sigint Organi-

satie en is daarmee onder andere het aanspreekpunt voor internationale VI-aangelegenheden.

De komende maanden zal een projectorganisatie onder leiding van een door de Centrale Organisatie te benoemen projectleider worden belast met de nadere uitwerking en implementatie van het voorstel. In deze projectorganisatie hebben onder andere de MIVD, inclusief de afdeling Verbindingsinlichtingen zelf en de AIVD zitting.

De komende periode wordt dit project nog uitgebreid in INGELICHT toegelicht.●

Ik dacht
de dienst
goed te
kennen!

Nadere kennism

In de vorige INGELICHT stond een korte kennismaking met onze nieuwe directeur, generaal-majoor Bert Dedden. Een groot aantal MIVD'ers hebben hem al ontmoet tijdens zijn introductieperiode bij de dienst, waarbij hij zich nader georiënteerd heeft op de diverse werkzaamheden die door de MIVD worden uitgevoerd. Nog lang niet iedereen heeft (nader) kennis met hem gemaakt en is op de hoogte van zijn ideeën en speerpunten voor de komende jaren. Wie is Dedden en wat wil hij met de MIVD?

“Het was destijds geen bewuste keuze om als 18-jarige jongeman toe te treden tot Defensie. Eigenlijk wilde ik gaan studeren, hydrografie in Utrecht of cultuurtechniek in Wageningen”. Maar Bert Dedden moest zijn militaire dienstplicht vervullen en dacht het één en ander maar te combineren. “Een vriend van mij wilde naar de Koninklijke Militaire Academie, dus verschenen we beiden bij de adviescommissie. Alleen werd hij niet aangenomen en ik wel”, zo begint Dedden dit gesprek.

“De Landmacht was wel een bewuste keuze, in eerste instantie wilde ik bij de Genie, maar eigenlijk alleen maar omdat ik dat kende van de informatiebrochure. Daar was geen plaats, dus werd het de Artillerie, wat wel aansloot bij mijn HBS b achtergrond. Vanwege de enthousiaste verhalen van mijn kamergenoten (die weinig ophadden met de Artillerie), stapte ik al snel over naar de Infanterie. En dat is een keuze geweest waar ik nooit spijt van heb gehad.

In Steenwijk (destijds thuisbasis van het 45 Pantserinfanteriebataljon ‘Oranje Gelderland’) heb ik zowat alle functies doorlopen bij het parate onderdeel. In 1979 ging ik naar de Stafdienst en daarna volgde de Hogere Krijgsschool. Wij zijn toen met ons gezin verhuisd naar de Randstad. Wij zijn in Voorschoten gaan wonen, daar wonen we nog steeds. Wanneer je kiest voor het doorlopen van de Hogere Krijgsschool, dan weet je dat je carrière zich grotendeels in het Haagse af gaat spelen. Het voordeel hiervan is geweest dat ik niet, zoals zoveel collega's, iedere twee à drie jaar met mijn gezin heb hoeven verhuizen. Mijn echtgenote werkt al

jaren als laborante in het Bronovo ziekenhuis hier tegenover (de Frederikkazerne) en onze kinderen, inmiddels al 28 en 25, zijn opgegroeid in Voorschoten. Mijn dochter heeft in Leiden rechten gestudeerd en mijn zoon heeft milieukunde gestudeerd aan de Hogeschool Delft.

Van alle plaatsingen die ik sinds ik in 1971 van de KMA afkwam heb gehad, is die van Souchef Operatie op de Defensiestaf (DCBC) zeker de meest uitdagende geweest. Enerzijds ben je operationeel bezig, anderzijds geeft het werken op politiek strategisch niveau een extra dimensie aan het werk.

Uit deze tijd (1997 - 1999) dateert ook mijn eerste serieuze kennismaking met de MIVD. De MIVD was toen (in haar huidige hoedanigheid) net in oprichting. In deze periode had ik veel contact met generaal-majoor Van Reijn en kolonel Pruysenaere de la Woestijne (Red: voorganger van Cdre Meulman). Het was een forse klus waar ze mee bezig waren, dat was mij al snel duidelijk. Mijn herinnering aan de samenwerking is erg positief. Het DCBC vroeg veel van de MIVD, veel en uiteenlopende producten. Dreigingsappreciaties, Sitreps (Situation Report), landenrapporten, noem maar op. We kregen deze rapporten altijd op tijd en ik vond dat de producten van goede kwaliteit waren. Al blijkt nu dat ik toen geen idee had hoe die producten precies tot stand kwamen”.

“De uitgebreide introductie die ik vanaf 4 november heb gehad, is zeer nuttig gebleken. Want ik moet bekennen dat ik, op het moment dat ik aantrad, de illusie had dat ik wel ongeveer wist wat er gebeurde binnen de MIVD.

aking met nieuwe directeur

Na de vijf weken introductie bleek dat ik slechts bekend was met ongeveer 20% van de taken die worden uitgevoerd. En die taken kende ik zoals gezegd vanuit het DCBC. De eindproducten waren mij bekend, net zoals de rol van de accountmanagers. Maar hoe deze producten nu exact tot stand komen, wat de werkzaamheden inhouden van bijvoorbeeld Verbindingsinlichtingen, de rol die afdelingen als Humint en ACIV spelen, daar had ik nog echt onvoldoende zicht op. Het is allemaal nog veel omvattender dan ik had gedacht. Industrieveiligheid bijvoorbeeld, die voeren taken uit waarvan ik niet wist dat ze bij de MIVD zijn belegd.

In de korte tijd dat ik nu bij de MIVD ben, is mij, behalve die diversiteit aan taken, ook opgevallen dat er veel gemotiveerde mensen bij de MIVD werken, zonder uitzondering zijn zij op hun vakgebied bijzonder kundig.

Maar we moeten hier wel iets mee doen. Deze individuele deskundigheid moeten we met z'n allen delen, hierdoor zal de kwaliteit van het werk zeker toenemen.

Ik bedoel hiermee te zeggen, dat wanneer je in teams werkt, zoals de MIVD dit momenteel doet, je de individuele kennis bundelt in een groep (mensen) die een product samenstellen. Je brengt op deze manier een discussie op gang binnen een groep experts. Dat versterkt de individuele kwaliteit, dit in tegenstelling tot de kwaliteit die je krijgt wanneer iedereen afzonderlijk op papier zijn eigen verhaal maakt”.

Op de vraag of dit het werken binnen regiobureaus niet overbodig maakt, antwoordt Dedden: “Ik kan me voorstellen dat je het één kan doen zonder het ander te laten. De regiobinding hoeft niet te worden losgelaten. De situatie zou zo moeten zijn dat je iedere keer weer, op basis van de zich dan voordoende situatie, kennis bundelt. Als het dan wenselijk is af te wijken van de regiobinding, dan zij het zo. We verzinnen zelf de regels, dus kunnen we die ook zelf aanpassen”.

Maar niet alleen de werkwijze maakt de MIVD succesvol. “Zeker niet, ook de kwaliteit van het personeel, dat, zoals ik al aangaf, erg gemotiveerd is. Ik denk dat het personeel vanuit de krijgsmachtdelen zelf graag bij de MIVD wil werken. De krijgsmachtdelen maken echter op hun beurt een keuze of ze personeel voor de eigen organisaties wil houden, of naar de MIVD willen laten gaan. Het hermd is nader dan de rok nietwaar? Het zou een goede investering zijn de MIVD op te nemen in het loopbaanpatroon, de krijgsmachtdelen hebben immers profijt van een goed werkende MIVD. Ik ben echter wel van mening dat de kwaliteit van het geleverde personeel in de afgelopen jaren best is toegenomen”.

Dedden was zelf ook gemotiveerd om bij de MIVD te komen werken. Als Souschef Operaties had hij al aangegeven (in de richting van de BLS) dat hij als vervolgfunctie graag directeur van de MIVD wilde worden. Maar dat betekent niet automatisch dat dit ook daadwerkelijk gebeurt. Zo'n benoeming hangt van veel factoren af. Was de Koninklijke Landmacht aan de beurt om iemand te leveren? Zou Van Reijn wel weggaan?

“De bevelhebber vond het kennelijk een goed idee, anders had ik hier nu niet gezeten”, voegt Dedden toe. Maar waarom dan juist de MIVD? “Het werk dat ik als SCO had gezien sprak me erg aan”, vervolgt Dedden. “Ook hier weer de combinatie dat je zowel op strategisch als operationeel niveau bezig bent. Bovendien heeft het werk veel raakvlakken met de ontwikkelingen in het land (en de beslissingen die genomen worden). Het is een zelfstandige club met een grote verantwoordelijkheid (in de politieke besluitvorming). De keerzijde is dat er ook een geweldig afbreukrisico is, waar je zelf vaak niets aan kan doen. Zaken kunnen als een boemerang terugslaan, dat hebben wij in het verleden al meegemaakt, maar dat is een risico dat ik graag neem”.

Op de vraag wat nu de toegevoegde waarde van Dedden bij de MIVD is, spreekt hij de hoop uit als ‘het cement tussen de bouwstenen van de organisatie’ te kunnen fungeren. “Ik zou met name de mensen in de organisatie willen wijzen op hun sterke kanten en ze die zo goed mogelijk laten benutten. Hoe ik dat wil doen? Door heel veel verantwoordelijkheden bij de mensen zelf te laten. Door de nodige rust te bewaren in deze kruiwagen vol met kikkers. Want het is zaak om een goed overzicht te houden in een organisatie met zoveel mensen die in zoveel verschillende richtingen werken. En je moet als directie de juiste prioriteiten weten te stellen”.

Voor het komende jaar en de periode daarna heeft generaal-majoor Dedden zijn prioriteiten en aandachtsgebieden goed op een rij.

In eerste instantie is dat de reorganisatie van Verbindingsinlichtingen (VI). Dedden: De medewerkers van VI blijven nadrukkelijk voor ons werken, de binding blijft aanwezig in de op te richten Nationale Sigint Organisatie (NSO). Alleen wijzigt de lijn-staf verhouding in een leverancier-klant verhouding. Het Ministerie van Defensie blijft verantwoordelijk. Het streven van ons zal ook zijn om de ontvlechting van VI zo soepel mogelijk te laten verlopen. Ik wil dan ook zo min mogelijk afwijken van de bestaande plannen op dit gebied. Alleen een wijziging in naam, de aansturing en het werk zal voor de meeste medewerkers vrijwel exact hetzelfde blijven.

Naast de reorganisatie van Verbindingsinlichtingen, wil ik de MIVD organisatie graag op een viertal aspecten verder uitbouwen. Dat zijn de uitdagingen die ik mijzelf voor 2003 en de komende jaren heb gesteld.

Allereerst moeten we verder ervaring opdoen met (de implementatie van) de Wet op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten (Wiv) en werkzaamheden die daaruit voortvloeien. De eerste evaluatie is net afgerond, er kunnen wel wat zaken verbeterd worden. Natuurlijk missen we nog een stukje leiding. De Raad van Toezicht, die de werkzaamheden van de MIVD (en de AIVD) moet toetsen is nog niet ingesteld. We denken momenteel wel dat we ons aan de wet houden, maar de rechtmatigheid van de uitvoering van de werkzaamheden moet getoetst worden. ◆

Boskamp verlaat de MIVD

‘Organisaties in

Met het aankomende vertrek van Martin Boskamp als Hoofd Bedrijfsvoering is het directieteam waarmee de huidige MIVD in 1999 startte helemaal vervangen. Boskamp is de laatste van het oorspronkelijke drietal dat de MIVD inruilt voor een andere functie. Op een rustige en eigen manier heeft Boskamp de afdeling Bedrijfsvoering op poten gezet. We blikken met hem terug.

Martin Boskamp is in oktober 1999 begonnen als Hoofd Bedrijfsvoering van de MIVD. Hij zag het als een klus met veel uitdagingen. “Organisaties in beweging spreken mij erg aan. Het is leuk te zien wat je kunt doen en bereiken in termen van verandering. Bedrijfsvoering als zodanig bestond in 1999 nog niet bij de MIVD. Er waren wel losse elementen met een kleine kern in de vorm van de Afdeling Beleid en Plannen. Een aantal medewerkers bij personeelszaken, wat financiële specialisten, een kleine afdeling automatisering en een Sectie Documentaire Informatievoorziening”. Op papier bestond de nieuwe MIVD organisatie wel, de grootte en functies waren al beschreven. De invulling ervan ontbrak nog. Boskamp: “Het was belangrijk om mensen aan te trekken die het zien zitten en in staat zijn een nieuwe organisatie mee op poten te zetten. Het was essentieel daar goede managers en medewerkers voor te vinden. We hebben nu een prima jong en vooral dynamisch team mensen die er duidelijk lol in hebben hun werk zo goed mogelijk te doen. In een paar jaar is Bedrijfsvoering uitgegroeid van een man of 40 naar ongeveer 95 mensen. We zijn steeds meer in staat het werk op professionele wijze uit te voeren. Ik denk dat er inmiddels een goed evenwicht bestaat tussen de productie- (P) en de bedrijfsvoering (B) van de MIVD”.

“Die scheiding is destijds bewust aangebracht. Het primaire proces en de ondersteuning en toetsing daarvan moet je uit elkaar houden. P moet zich niet druk hoeven maken over bedrijfsvoeringaspecten. Je moet de verhouding tussen de hoofdafdelingen P en B primair zien als een klant-leverancier verhouding. Daarnaast vervullen onderdelen van B, bijvoorbeeld de Afdeling Juridische Zaken, ook een toetsende rol in de richting van P. Daarmee bestaat binnen de MIVD een intern systeem van checks & balances.

Voor delen van de MIVD die van oudsher gewend waren hun eigen ondersteuning te regelen was de rol van bedrijfsvoering wel eens lastig. In het begin was het moeilijk om het vertrouwen te winnen. Maar ik merk dat die samenwerking op alle niveaus in de organisatie steeds beter werkt.”

Genoeg uitdagingen bij Defensie

Na drie jaar MIVD veruult Martin zijn functie voor die van directeur Operationele Zaken, tevens plaatsvervangend algemeen directeur bij de Defensie Telematica Organisatie. DTO kan je ook zeker een organisatie in beweging noemen. Er moet heel veel veranderen de komende drie jaar. Hoe kom je nou aan zo'n functie. Solliciteer je daarop of wordt je daarvoor benaderd? Boskamp gaat hier op in: “Hoe, in zijn algemeenheid, de loopbaanplanning verloopt bij militairen, is iedereen min of meer bekend. Bij burgers gaat dat iets anders. Het initiatief om een andere functie te vervullen ligt daar meer bij de individuele medewerker. Vanaf schaal 14 of 15 kun je terecht komen in het zogenoemde Management Development (MD-) traject. Dit is geen formeel traject waar een vast stramien voor geldt. Er wordt echter wel verwacht dat je bepaalde leergangen, secundaire of tertiaire vorming hebt gevolgd dan wel gaat volgen. Het Bureau MD bij de Centrale Organisatie heeft een overzicht van medewerkers die benaderd kunnen worden voor bepaalde functies. Dit kunnen ook functies bij een ander departement dan Defensie zijn. Vacatures worden uiteindelijk via een interne sollicitatie- en selectieprocedure vervuld.”

Boskamp is na het vervullen van zijn dienstplicht bij Defensie gebleven, al lag dat niet zo voor de hand na zijn studie sociale geografie. Maar Defensie trok hem wel. “Het is een wereld op zich, waar je ruimschoots de kans krijgt je te verdiepen of te verbreden. Ik vind

Verder, ik heb het belang hiervan hiervoor al aangegeven, wil ik doorgaan met teamwerken. Waar ik eveneens veel belang aan hecht, is het in gesprek blijven met de medezeggenschapscommissie en daarbij onder meer aandacht vragen voor het opleidingstraject van de medewerkers van de MIVD. Daar moet je in blijven investeren. Deze bal moet worden opgepakt.

Het proces planning en begroting, het financieel beheer en de evaluatie hiervan verdient zeker meer aandacht. Je hebt geld nodig, daarmee kun je aan de slag. Maar vaststellen wat je met je investeringen bereikt hebt (de evaluatie) schiet nog iets tekort. Toch moet de minister van Defensie ieder jaar rekening afleggen over de uitgaven. De plannen moeten dus goed worden begroot en de realisatie van deze plannen moet worden geëvalueerd. Waar staan we nu, waar moeten we naar toe, wat is het te volgen tijdsplan, overschrijden we het budget niet? Dat zijn zaken waar we blijvend aandacht aan moeten besteden. Er zullen altijd oprispingen opkomen die prioriteit verdienen. Die door kruisen de planning. Dat is niet erg, maar het is daarom wel van belang een goede lange termijnplanning te hebben. Een bedrijfsplan voor de komende vijf jaar. We zijn nu nog teveel knelpunt-georiënteerd bezig.

Het volgende punt dat ik op mijn agenda heb, is de verdere professionalisering van het archiefbeheer. De archieven over het tijdsplan 1947 - 1996 zijn nu beschreven door de Centrale Archief Selectiedienst (Red: De CAS is een agentschap dat valt onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Het heeft als taak de achterstanden in het beschrijven van de archieven van de Rijksoverheid terug te dringen. Sinds eind 1997 werkt de CAS voor de MIVD). De CAS heeft nu toegezegd ook de archieven van 1996 tot 2000 inzichtelijk te maken. Vanaf 2000 hebben we de zaak goed op orde met de invoering van een goed registratiesysteem, X-post. Tot nu toe is te weinig aandacht besteed aan het inzichtelijk maken en houden van het vele beeldmateriaal. Dit moet op relevantie worden beoordeeld en het moet, ook voor de toekomst inzichtelijk blijven. Met beeldmateriaal bedoel ik ook al het bewegende materiaal zoals video en film. De techniek verandert snel, we moeten ervoor zorgen dat al dit materiaal ook in de toekomst toegankelijk blijft”.

Er ligt voldoende werk voor generaal Dedden de komende periode. Maar dat belet hem niet aandacht te besteden aan de medewerkers van de MIVD. Dedden is zeker als ‘mensenmanager’ te typeren. “Als laatste aandachtspunt, als je dat zo kunt noemen, wil ik het komende jaar tijd vrijmaken om MIVD'ers op de werkvloer te bezoeken. Ik heb Caroline al gevraagd iedere donderdag vrij te houden zodat ik de afdelingen af kan gaan. Dan heb ik het niet alleen over de afdelingen hier in gebouw 32, maar ook de andere locaties in Nederland en daarbuiten. Dus jullie zullen mij naar ik hoop regelmatig zien het komende jaar,” zo besluit onze nieuwe D.●

beweging spreken mij erg aan'

dat Defensie jonge, aankomende managers veel te bieden heeft. Kijk maar eens naar het nieuwe TRIP trainee traject. (zie INGELICHT nr. 4, 2002)". Net afgestudeerden kunnen ervaring opdoen bij Defensie en zich oriënteren op de mogelijkheden die Defensie ze biedt. De MIVD heeft, na de eerste positieve ervaring met Mirte de Vries (die acht maanden bij Strategische Projecten ingezet is geweest) momenteel veel aanvragen lopen om een TRIP trainee te krijgen. "We overwegen ook om een soort trainee-pool te vormen binnen Verbindingsinlichtingen", zo vervolgt Boskamp. "Op deze manier kun je intern potentieel vormen en opleiden en daarmee behouden voor het Verbindingsinlichtingen-vakgebied".

Personeel belangrijkste productiefactor

De MIVD heeft de afgelopen jaren goede contacten gelegd met Defensie-onderdelen waarvan de dienst afhankelijk is. "Vanuit een situatie waar we in feite onder curatele stonden zijn er goede samenwerkingsrelaties opgebouwd met stafafdelingen van de Centrale

Organisatie zoals PZCO, FEBCO en DFZ. Ook met ondersteunende diensten binnen het DICO, zoals DARIC en het Centraal Archief Depot, wordt goed samengewerkt. Het is van belang om maximaal van de daar aanwezige kennis en capaciteit gebruik te blijven maken. Ik denk dat de MIVD op het gebied van bedrijfsvoering de komende jaren haar energie moet steken in het verder verbeteren en stroomlijnen van werkprocessen. Zo is er nog veel te doen in het verder ontwikkelen van personeelsbeleid en -beheer. De afgelopen jaren is de aandacht vooral gericht geweest op het vullen van de organisatie. Inmiddels zijn de eerste stappen gezet naar de ontwikkeling van een opleidingsbeleid. Het is een open deur, maar personeel blijft toch de belangrijkste productiefactor, ook binnen de MIVD", besluit Martin Boskamp.●

Per 1 maart 2003 treedt ing J.A. van den Berg aan als Hoofd Bedrijfsvoering. Momenteel is hij Hoofd Financieel Economisch Beheer Centrale Organisatie.

ISAF Intelligence Meeting op het IDL

In Berlijn heeft de Duitse Tweede Kamer, de Bondsdag op vrijdag 20 december jl. ingestemd met het voorstel om samen met Nederland medio februari het commando over te nemen van de International Security Assistance Force (ISAF) in Afghanistan. Op dit moment wordt de ISAF-veiligheidsmacht geleid door Turkije. De overdracht van het commando vindt volgende maand plaats.

Het aantal militairen van Duitsland en Nederland in Afghanistan wordt vergroot. Met het oog op het gezamenlijke ISAF-commando is een belangrijke rol weggelegd voor het Duits-Nederlandse Legerkorps onder leiding van de Duitse luitenant-generaal Norbert van Heyst. Als commandant van de ISAF-veiligheidsmacht geeft hij straks leiding aan 5000 militairen uit een groot aantal landen.

Ter voorbereiding op de Duits-Nederlandse deelname aan ISAF International Security Assistance Force vond op 16 en 17 december de ISAF International Intelligence Coordination Meeting plaats op het IDL. Deze Intelligence Meeting werd in oktober en november al vooraf gegaan door vergaderingen in Potsdam, Bonn en in Brussel.

Het is van groot belang om een informatievoorziening, met daarin opgenomen

een goede inlichtingen- en veiligheid architectuur op te zetten om het Duits-Nederlandse commando (op alle verschillende niveaus) te voorzien van inlichtingen die hun in staat stellen hen taak zo goed mogelijk uit te kunnen oefenen. Daarnaast dient de inlichtingen en veiligheid architectuur de nationale militaire en politieke leiding zowel in Duitsland als in Nederland op adequate wijze van informatie te voorzien.●

Eerste MIVD analistenopleiding van start

Op 9 december jl. startte de eerste (pilot) module voor een nieuwe analistenopleiding op de School voor de Militaire Inlichtingendienst van de Koninklijke Landmacht te Ede. De module werd bijgewoond door analisten van de AIVD, MIVD en de Belgische zusterdienst. Het ligt in de bedoeling de opleiding, de eerste geïntegreerde, in totaal uit vier modules te laten bestaan. In zijn openingsrede benadrukte Commodore Meulman de woorden dat 'inlichtingen' meer is dan 'informatie'. "Het is opgedane kennis, speciaal verzamelde en geanalyseerde informatie benodigd voor speciale omstandigheden. Het woord kennis geeft al aan dat de mens hierbij een prominente rol speelt. Want de mens geeft die speciale toevoeging zodat vergaarde informatie geanalyseerd wordt tot 'inlichtingen'. En geanalyseerde informatie stelt ons in staat een probleem of gegeven situatie goed te doorgronden". "Tijdens deze module", aldus Meulman, "worden analisten verder getraind om complexe situaties te beoordelen en te doorgronden en analytische valkuilen te vermijden".

Op dit moment wordt deze eerste module geëvalueerd en wordt bezien op welke wijze inhoud wordt gegeven aan de vervolgmodes.●

Open Source Intelligence

persoonlijke bespiegeling

“Using this public source openly and without resorting to illegal means, it is possible to gather at least 80% of information about the enemy” staat er in de Al Qa’ida Manual ¹⁾ en waarschijnlijk heeft de onbekende auteur gelijk.

Open Source Intelligence (OSINT) maakt al sinds het bestaan van inlichtingendiensten het belangrijkste onderdeel uit van het inlichtingenwerk. Het grootste deel van alle informatie die bij een inlichtingendienst wordt verwerkt komt voort uit open bronnen. Informatie uit open bron en informatie uit gesloten bron vullen elkaar aan wanneer het gaat om een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de werkelijkheid. De relevantie en de informatiewaarde van het product ‘inlichting’ wordt bepaald door de synergie tussen open bronnen en gesloten bronnen.

Door: Arno H.P. Reuser

De nieuwe wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten is er duidelijk over: Bijzondere bevoegdheden mogen pas worden gebruikt indien “...de daarmee beoogde verzameling van gegevens niet of niet tijdig kan geschieden door raadpleging van voor een ieder toegankelijke informatiebronnen of van informatiebronnen waarvoor aan de dienst een recht op kennisneming van de aldaar berustende gegevens is verleend.” ²⁾

De verhouding tussen open en gesloten is complementair: het gaat niet om *of open source intelligence of closed source intelligence* maar om *ALL source intelligence* teneinde een zo volledig en betrouwbaar mogelijk beeld te schetsen van de werkelijkheid. Bij een aanstaande uitzending van een verkenningssmissie naar een land is algemene informatie nodig over het land, zoals de politiek-militaire situatie de sociaal-economische situatie, geografie, religie, klimaat en dergelijke. Al dit soort informatie kan worden verstrekt uit open bron. Er is echter ook specifieke informatie nodig over de eventueel aanwezige vliegvelden: te denken valt aan informatie over de startbanen, de lengte, dikte, richting, elevatie, voorzieningen enzovoorts. Geeïgende naslagwerken ³⁾ bieden hier uitkomst.

De gevonden informatie moet echter aangevuld worden met informatie die alleen via andere middelen verworven kan worden, immers, wat niet in open bronnen is te vinden is de huidige conditie van de startbanen, misschien zijn de banen door oorlogsgeweld onbruikbaar geworden. Wellicht zijn de brandstof depots geplunderd en is het vliegveld door strijdende partijen onder vuur komen te liggen. Het antwoord op de eerste vraag is uit open bronnen te beantwoorden door een commerciële firma opdracht te geven één meter resolutie satellietfoto’s te nemen van het gebied, voor de overige vragen zullen bijzondere bronnen noodzakelijk zijn. De informatie uit beide typen bronnen wordt samengevoegd en leidt dan tot een compleet en actueel beeld op basis waarvan beslissingen genomen kunnen worden.

Dit is slechts een voorbeeld van vele gevallen waaruit blijkt hoe groot het belang is van de synergie tussen open en gesloten bronnen. Het mag duidelijk zijn dat het succes van een inlichtingendienst om te komen tot kwalitatief hoog-

waardige informatie wordt bepaald door het juiste gebruik van open bron informatie en gesloten bron informatie waarbij de een de ander aanvult.

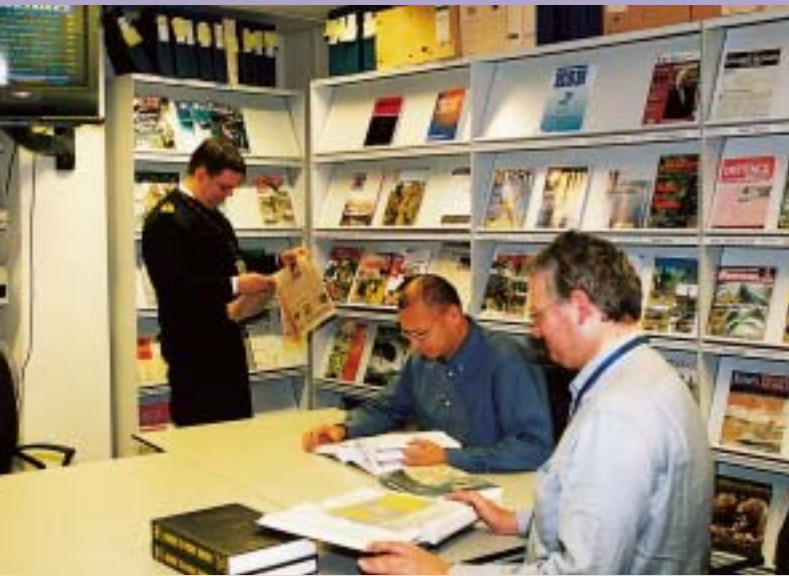
Bronnen (zie kader op pagina 10) worden door OSINT gebruikt om semi-automatische attenderingen op te zetten. Daarbij worden eenmalig queries (vragen) samengesteld die een onderwerp zo goed mogelijk dekken. Die query wordt dan automatisch periodiek uitgevoerd en het zoekresultaat wordt naar de klant gestuurd. Zogenaamde offline HTML browsers worden gebruikt om ’s-nachts belangrijke websites te downloaden teneinde deze op het intranet ter beschikking te stellen via de OSINT WWW site. De grote vendors, ofwel aanbieders van informatie worden gebruikt om literatuuronderzoek te verrichten en om vragen te beantwoorden van klanten. Daarnaast worden ook landeninformatie bundels samengesteld waarin uit diverse bronnen zoals de Economist Intelligence Unit, Jane’s Sentinel en dergelijke landeninformatie bijeen wordt gebracht.

Papier is uit

De snelle opkomst van het Internet heeft ervoor gezorgd dat iedereen informatie kan publiceren, iets dat in een normale democratie onmogelijk is. Deze ‘*democratization of data*’ heeft twee gevolgen: informatie kan door netwerken nu overal gepubliceerd worden, en, door linking kunnen ongerelateerde objecten samengevoegd worden tot nieuwe entiteiten, of anders gezegd, tot virtuele boeken. Voordeel is dus dat allerlei ‘*underground*’ groeperingen nu informatie publiceren die relatief gemakkelijk toegankelijk is, maar het nadeel is dat de informatie-explosie nog groter wordt dan zij al was. De hoeveelheid gegevens op het gebied van de chemie bijvoorbeeld verdubbelt elke vijftien jaar. Dat is overigens niets nieuws. Al in de 17e eeuw klaagde een Hollandse arts dat er zoveel op zijn gebied te lezen was dat hij niet meer aan het behandelen van patiënten toe kwam. Momenteel wordt de hoeveelheid data geschat op 10 tot de macht 12 Terabyte ⁴⁾ waarbij verreweg het grootste deel in elektromagnetisch vorm verschijnt en slechts een fractie nog in druk. Dat is een andere trend: Papier is uit.

Smart of Intelligent retrieval agents (systemen om informatie terug te vinden)

Intelligence: Nieuwen en trends

worden in toenemende mate ingezet om het terugzoeken van informatie uit intra- of internets zeer te verbeteren. Traditionele zoektaken zoals gebruikt bij Internet zoekmachines functioneren nauwelijks zodat er steeds meer vooruitstrevende analyse software op de markt komt om dat proces aanzienlijk te verbeteren. Voorbeelden zijn Autonomy en producten van Verity Inc. Op persoonlijk vlak kan geëxperimenteerd worden met Copernic Pro. Dit heeft tot gevolg dat er een trend ontstaat waarbij de traditionele bibliotheek – gekenmerkt door centralisatie en gedrukte materialen – een verandering ondergaat in de richting van een virtuele bibliotheek – gekenmerkt door decentralisatie en elektronische virtuele informatie. Slimme, persoonlijke, agents voeren transacties uit over (inter)netwerken op entiteiten om nieuwe objecten te vormen die niet in enige andere vorm bestaan. Klanten worden automatisch voorzien van relevante informatie zonder iets te doen zodat die de kostbare tijd kunnen besteden aan het echte werk : analyse.

WWW allerminst wereldwijd

Tegelijkertijd wordt het Internet zelf minder en minder interessant. Dikwijls wordt gedacht dat het Internet een *global information network* is waar alles op te vinden is uit eender welk land. Professionele informatie specialisten zijn niet meer nodig en bibliotheken al helemaal niet. Dat is ook zoals veel gebruikers erover denken. Vooral jongeren gebruiken als eerste en enige bron het netwerk met de gedachte "if it's not on the network, it doesn't exist."⁵⁾ Uit onderzoek blijkt dat verreweg de meeste Internetgebruikers zichzelf na korte tijd expert gebruikers vinden en raadplegen zelden anderen indien ze iets niet kunnen vinden. Tegelijkertijd blijkt uit hetzelfde onderzoek dat vrijwel niemand ooit de helpagina's leest of een Internet cursus heeft gevolgd. De kennis is dan ook gering te noemen. Velen realiseren zich niet dat het Internet eigenlijk maar een klein deel van de wereld bestrijkt. Het aantal gebruikers online is slechts in vier regio's groter dan 35 procent, namelijk Noord-Amerika, Australië, Japan en Scandinavië. In Zuid-Amerika en Azië is dit minder dan tien procent. In Afrika is minder dan twee procent van de bevolking online. Wereldwijd is het Internet dus allerminst.

De gratis informatie die via het Internet is te verkrijgen is slechts een fractie van wat er beschikbaar is via commerciële vendors of via traditioneel literatuuronderzoek. Geschat wordt dat het Internet ergens tussen de drie en een half en zes miljard pagina's informatie telt, terwijl alleen Lexis-Nexis al meer dan drie en een half miljard documenten online heeft.

Is dan op het Internet alles of in ieder geval het grootste deel terugvindbaar? De grootste zoekmachine van het moment – Google – dekt minder dan veertig procent van het Internet terwijl de indexen ernstig verouderd zijn. De Google index wordt (werd) éénmaal per maand bijgewerkt (uitgezonderd het nieuws) hetgeen de oorzaak is van het feit dat zoveel gevonden pagina's niet de gebruikte zoektermen bevatten of zelfs helemaal niet meer bestaan. Nog niet zolang geleden werd de index van Alta Vista helemaal niet meer bijgewerkt (meer dan anderhalf jaar niet). De overige zoekmachines dekken nog veel minder. Het zogenaamde *Invisible Web* wordt door sommigen geschat tot vijftien maal groter te zijn dan een zoekmachine kan vinden.

Zoekmachines wisselen regelmatig van database of functionaliteit zonder de gebruikers daarover te informeren of stoppen helemaal. De dienst wordt dan onder een andere naam voortgezet met gebruikmaking van een bestaande database van een andere zoekmachine zoals WebCrawler dat onder de eigen naam plotseling de Excite database overnam. Excite bestaat inmiddels ook niet meer.

Voor inlichtingenwerk is het Internet geschikt als datacommunicatienetwerk, voor het onderhouden en leggen van contacten via e-mail en het abonneren op nieuwsbladen.

Alle producten zoals in dit artikel genoemd worden zijn te vinden op de achtste verdieping. Heeft u vragen na het lezen van dit artikel dan kunt u contact opnemen met Arno Reuser op toestel 19359 of op mindef2@xs4all.nl.

FOOTNOTES

- 1) "Military studies in the Jihad against the tyrants", p. 75. Terreurmanual gevonden door de Metropolitan Police te Manchester in een huis van een Al-Qa'ida lid.
- 2) Staatsblad 148 2002, p. 14. Artikel 31, lid 1.
- 3) Zoals de Jeppesen Airport Directory of de Jane's Airports and Handling agents.
- 4) How much information. – Berkeley : University of California, 2000
- 5) Growing up digital : the rise of the next generation / D. Tapscott. - New York : MacGraw-Hill

Er staan OSINT veel bronnen ter beschikking om in de informatiebehoefte van klanten te kunnen voorzien. Die bronnen kunnen als volgt worden ingedeeld:

AUDIOVISUELE MATERIALEN: Fotografie : persfoto's kunnen verkregen worden bij de persagentschappen alsmede via de online vendors of via het Internet.

WEBCAM'S: Verschijnen in toenemende mate in hotspots en zijn dan een interessante aanvulling op wat er in de media verschijnt over actuele gebeurtenissen.

SATELLIETFOTO'S: Zijn meervoudig commercieel verkrijgbaar via bijvoorbeeld SPOT of East View. Foto's zijn op bestelling verkrijgbaar tot één meter resolutie met elke gewenste bewerking.

CD-ROMS

ONLINE DATABASES: Commerciële informatieproviders zijn de belangrijkste bron van betrouwbare informatie. Niet alleen is de informatie uitstekend georganiseerd en toegankelijk gemaakt door middel van geavanceerde zoektochten, maar dikwijls is er ook een archief functie waarmee tot ver in de tijd terug gezocht kan worden. Daarnaast zijn er ook automatische attenderingsfuncties waarmee opgeslagen queries automatisch uitgevoerd kunnen worden op een van tevoren ingesteld tijdstip. Zo wordt de klant automatisch geattendeerd op belangrijke ontwikkelingen. De belangrijkste vendors zijn:

LEXIS-NEXIS: Amerikaans systeem dat toegang geeft tot de laatste tien jaar van (inter)nationale kranten, dagbladen, tijdschriften, persagentschappen, bedrijfsinformatie, rapporten en dergelijke. Lexis-Nexis heeft meer dan 8.500 bronnen en meer dan 3.500.000.000 documenten full text online (geen typefout). Dat is waarschijnlijk meer dan het hele Internet tezamen. Gespecialiseerd in nieuws, zakelijke en juridische informatie.

REUTERS RBB : Belangrijkste persbureau ter wereld, geeft niet alleen toegang tot het huidige nieuws maar ook tot 5000 andere bronnen zoals kranten en landenrapporten. Er is ook een fotoarchief van ca. 250.000 foto's. Tien jaar archief.

JANE'S INFORMATION GROUP : Heeft behalve de bekende handboeken nu ook vrijwel alles online beschikbaar, tegen een stevig prijskaartje, zodat de concurrent USNI Periscope een goed alternatief kan zijn.

DIALOG INC.: Circa 550 grote databanken met alle wetenschappen vertegenwoordigd. Daarnaast heeft Dialog de Newsroom service met ca. 8000 nieuwsbronnen, voortdurend bijgewerkt.

EN ANDEREN: Zoals OpMaat (Nederlandse parlementaire stukken), Telpress (Persdatabanken), Stratfor (international intelligence).

INTERNET: Het Internet (bedoeld is de gratis informatie die via Internet is te verkrijgen) is minder geschikt om betrouwbare informatie te verkrijgen dan de voorgaande categorieën. Niet alleen is het zoeken onbetrouwbaar (zoekmachines zijn voortdurend gebleserd bijzonder onbetrouwbaar te zijn en bovendien verre van compleet) en tijdrovend, de bron van de informatie is dikwijls lastig te achterhalen. Goede informatie is meestal efficiënter op andere wijzen te verkrijgen. Internet is wel zeer geschikt als datacommunicatiekanaal, voor e-mail, het raadplegen van 'alternatieve' bronnen (groeperingen, underground) en voor het lezen van kranten uit het buitenland.

HANDBOEKEN EN NASLAGWERKEN: De meeste informatie voor naslagdoeleinden is elektronisch verkrijgbaar. Toch zijn er nog een aantal die nog altijd onmisbaar zijn in elke 'intel' bibliotheek. Voor landinformatie is de Europa Publications reeks onmisbaar. Militaire landen informatie is te vinden in de Jane's Sentinel reeks. Namen en adressen van regeringsfunctionarissen staan weer in de Worldwide Government Directory. Dezelfde informatie is ook op het Internet te vinden, maar alleen voor een stevige investering in tijd zodat het kostenefficiënter is het naslagwerk aan te schaffen.

PERIODIEKEN EN KRANTEN: Ofschoon de meeste kranten en tijdschriften op één of andere wijze online toegankelijk zijn en gemakkelijk afzoekbaar is het meestal niet onverstandig enkele in druk aan te schaffen. Tot de belangrijkste kranten behoren de Financial Times, de New York Times, de Washington Post en de Frankfurter Allgemeine Zeitung. De International Herald Tribune is voornamelijk gebaseerd op de New York Times en de Washington Post.

Op vrijdag 15 november jl. ontving Albert Piette op zijn verjaardag uit handen van generaal-majoor Van Reijn een speld en oorkonde ter gelegenheid van zijn veertigjarig ambtsjubileum bij het Ministerie van Defensie. Meestal maakt Albert de foto's bij deze en andere gelegenheden, nu stond hij zelf eens in het middelpunt van de belangstelling.

Een veertigjarig jubileum is heel wat. Albert begon zijn loopbaan bij Defensie al op 21-jarige leeftijd als (Kort Verbod Vrijwilliger) KVV-sergeant bij de Koninklijke Luchtmacht. Zijn eerste aanstelling was als vliegtuigmonteur bij het 306 fotoverkenningssquadron, dit was op 23 oktober 1962. Hij heeft zijn tijd bij de Luchtmacht doorgebracht op de vliegbases Twente, Volkel en (toen nog) Ypenburg.

Als sergeant verruilde hij zijn uniform voor een 'burgerpak'. Hij werd aangenomen als burger bij de toenmalige Directie Materieel van de Koninklijke Landmacht bij het constructiebureau als tekenaar constructeur. Ook hier kon hij goed gebruikmaken van zijn opleiding MTS werktuigbouw. Maar, zoals Albert het verwoordde: "Na vier jaar bij het 306 fotoverkenningssquadron was ik echt bezeten geraakt van de fotografie. Bij het constructiebureau kreeg ik de gelegenheid de opleiding fotografie en fotonica (MTS) te volgen. Op het constructiebureau konden zaken die niet getekend konden worden, goed worden gefotografeerd". Na het behalen van zijn diploma, zag hij na enige tijd een vacature bij de toenmalige LAMID (Inlichtingendienst Landmacht). De LAMID was op zoek naar een technisch fotograaf-laborant. Hij werd op 1 november 1977 voor deze functie aangenomen. Na de ontvlechting van de inlichtingendiensten bij de krijgsmacht delen, ging de functie van Albert over naar het mediacentrum van de MIVD.

De werkzaamheden van Albert zijn sinds 1977 heel divers geweest. "Toen de muur wegviel, werden de opdrachten minder, het was onduidelijk wat er met de functie die ik had zou gebeuren. Omdat ik er niet van houd om stil te zitten, heb ik in die periode Defensie breed mijn fotodiensten aangeboden, met goedkeuring van toenmalige dienstleiding. Je kan wel zeggen dat ik overal ben geweest en van alles heb gedaan. Ik heb foto's voor de NAVO in Brussel gemaakt, ik ben geaccrediteerd bij het Koninklijk Huis om foto's te maken. Ik heb door heel Europa gereisd en heb bij diverse bezoeken veel Defensie hoogwaardigheidsbekleders mogen fotograferen".

De banden met Defensie stammen bij Albert al uit zijn kindertijd. De hele familie Piette heeft vroeger of later wel met Defensie te maken gehad.

Albert werd in 1940 in het voormalige Nederlands Indië, in Parea op Oost Java geboren. De Japanse bezetting zorgde voor huisarrest voor de familie Piette. Albert's vader, opge-

Piette veertig jaar bij Defensie

in augustus 1945 de onafhankelijkheid uit. Mevrouw Piette, Albert, zijn tweelingbroer en oudere broer werden naar Dinajo, een gesloten kamp overgebracht. Hier brachten ze 22 lange maanden door, waarna de familie naar een open kamp, Patjet, werd overgebracht. Dit kamp werd in juli 1947 bevrijd door het Korps Mariniersbrigade.

roepen voor het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL) heeft als krijgsgevangene aan de Burma spoorlijn moeten werken. Een broer van zijn vader was in dienst bij de Gouvernementsmarine en overleefde ter nauwernood de Slag bij de Java Zee. Na vijf dagen dobberen werd hij opgepikt door een Australische onderzeebootjager. Met spoed werd hij naar het marinehospitaal in Port Darwin getransporteerd. Na de oorlog is hij weer bij de Gouvernementsmarine teruggekeerd. Een andere broer diende ook (als officier) bij Gouvernementsmarine. Hij werd echter opgepakt en als dwangarbeider naar Japan gebracht waar hij in de kolenmijnen bij Osaka moest werken.

Vader Piette keerde na de bombardementen in Hiroshima en Nagasaki terug naar Oost-Java, maar werd nog niet met zijn gezin herenigd. Indonesië riep

Vader Piette was inmiddels weer gemobiliseerd bij het KNIL. Door bemiddeling van het Rode Kruis en de Mariniersbrigade kon het gezin Piette zich gelukkig weer herenigen. De Piettes bleven tot november 1956 in Indonesië en vertrokken toen naar Nederland. Dat was een hele overgang. Het gezin ging naar Bergen op Zoom en kwam terecht in een opvangpension. Albert heeft dat als kil ervaren, de hele ontvangst in Nederland. Maar 'Het politieke Gebaar' uit 2002 heeft dit voor hem wel goedgemaakt, hij heeft nu vrede met de

slechte opvang destijds. (Red: Het Gebaar is een tegemoetkoming van de Nederlandse regering aan de Indische gemeenschap voor het beleid van voorgaande regeringen dat erg kil, bureaucratisch en formalistisch is geweest. Wilt u hier meer over weten, kijk dan op www.gebaar.nl).

Maar het verhaal van Albert en zijn familie is hiermee nog niet beëindigd. Albert's vader zat inmiddels als burger bij de Genie. In 1960 vertrok hij naar Nieuw Guinea. Het gezin Piette bleef in Nederland. Inmiddels had Albert's moeder een administratieve functie bij de LAMID, bij de Afdeling Veiligheid. Ook de tweelingbroer van Albert heeft in november zijn veertig-jarig jubileum bij Defensie gevierd. Na het vervullen van zijn dienstplicht bij de 4re Afdeling Veldartillerie werkt hij sinds 1964 als burger bij de DMKL. Albert's oudste broer heeft zijn dienstdtijd doorgebracht bij de Huzaren Prins Alexander. Ook Albert's zoon Remco werkt bij Defensie. Eerst als technisch tekenaar bij het stafbureau van de AMIDKL (Afdeling MID bij de KLu) en momenteel bij systeembeheer bij de MIVD. Alhoewel Albert er nu veertig jaar bij Defensie heeft opzitten, wil hij nog lang niet ophouden met werken. We zullen hem nog regelmatig zien bij de MIVD.●

2003, NIEUWE MEDEZEGGENSCHAPSCOMMISSIE

Het jaar 2003 zal zich gaan kenmerken als een jaar waarin een aantal nieuwe gezichten, van zowel dienstleiding als personeel, zich ten aanzien van de medezeggenschap gaan roeren. Allereerst komt op 17 januari 2003 de nieuw gekozen medezeggenschapscommissie van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MC-MIVD) voor de eerste keer in haar nieuwe samenstelling bijeen. Naar verwachting zal op deze dag de nieuwe MC-MIVD worden geïnstalleerd door de 'nieuwe' D-MIVD, generaal-majoor Bert Dedden.

Door Marc Fakkkel

Een nieuwe MC-MIVD brengt nieuwe gezichten. Maar wat is nou zo bijzonder aan de nieuwe club?

- Het is een MC die op basis van verkiezingen is samengesteld
- Er heeft een vrouw zitting in
- Er hebben maar 12 leden zitting in de nieuwe MC-MIVD
- In successie geen vertegenwoordigers van de hoofdafdeling Bedrijfsvoering
- De zittingsduur van de MC-MIVD is, in verband met de oprichting van de Nationale Sigint Organisatie, minder dan vier jaar

Verkiezingsuitslag

Er zijn 669 stembiljetten met uitroepkaarten verstuurd. Daarvan zijn er 390 tijdig geretourneerd en zijn zes biljetten te laat ontvangen. Op 16 december zijn de enveloppen door de verkiezingscommissie geopend. Daarbij bleek dat 86 enveloppen een stembiljet bevatten maar geen oproepkaart, deze werden als niet geldig verklaard. De geldige 304 stembiljetten gedeeld door het aantal zetels (13) leverde een kiesdeler op 23 stemmen. Gelet op het aantal uitgebrachte stemmen per kandidaat en de kiesdeler zijn een zestal kandidaten rechtstreeks gekozen. Op basis van de reststemmen zijn zes kandidaten ook verkozen. Eén zetel blijft onbezet vanwege het ontbreken van een kandidaat op de lijst.

Naam lijst	Totaal aantal stemmen	Totaal aantal zetels
Lijst 1 De ongeorganiseerden	97	4
Lijst 2 ACOP (AFMP/ABVAKABO)	78	3
Lijst 3 CCOOP (ACOM/CFO)	68	2
Lijst 4 Lijst Maas	23	1
Lijst 5 AC (VBM/NOV)	49	2

Op het moment dat de zogenoemde bereidheidverklaringen aan de verkiezingscommissie bekend zijn gesteld, zullen naar verwachting de volgende MIVD-medewerk(st)-ers zitting nemen in de nieuwe MC-MIVD.

Lijst	Naam	Lijst	Naam
Lijst 1	Jaap van Mattheijs	Lijst 3	Ron van Wirm
	Jos	Lijst 4	Ed
	Marcel	Lijst 5	Gert
Lijst 2	Ronald		José van den
	Jan-Hendrik		
	Karin		

De nieuwe leden van de MC zullen op 17 januari 2003 een dagelijks bestuur kiezen, in ieder geval een voorzitter en secretaris.

Evaluatie

Ten aanzien van het organiseren van de verkiezingen voor de MC-MIVD heeft de verkiezingscommissie het volgende geleerd.

- Als verkiezingscommissie maar ook als aangesloten lid moet je met name de vakcentrales achter de broek aan zitten om tijdig hun kandidaten kenbaar te maken
- De personeelsbestanden met huisadressen moeten gecontroleerd worden
- Het moet duidelijker worden gemaakt dat bij een schriftelijke stemming de stembiljetten met de oproepkaarten geretourneerd moeten worden
- Gelet op het kiezerspotentieel dient binnen de Hoofdafdeling Bedrijfsvoering actief naar kandidaten worden gezocht en de betrokken achterban moet dan ook daadwerkelijk zijn of haar stem uitbrengen
- Het houden van schriftelijke verkiezingen bij een geografisch verspreide dienst met daarin medewerkers in volcontinu dienst is een goede manier om verkiezingen te houden.
- Een respons van 59,2 % is redelijk
- Maar 22,1 % ongeldige stemmen is te veel

Tijdens de laatste vergadering van de MC-MIVD op 16 januari 2003 zal de verkiezingscommissie decharge vragen aan de MC-MIVD. Wanneer dit wordt verleend zit haar taak er op. Wel zal de verkiezingscommissie een aanbeveling doen om in 2003 een cursus "Hoe breng ik mijn stem uit?" te geven aan het MIVD-personeel. Hierbij moet specifiek aandacht worden besteed aan het lezen van de instructies. Want net zo als op 22 januari het geval zal zijn voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer, kunt u zonder oproepkaart geen stem uitbrengen. ●

Multicultureel in Schilderswijk

Donkere gangen, lege kamers, het is stil.

Zo zag het Bureau Personele Veiligheid er uit op woensdag 30 oktober jl. Niet zomaar een werkdag. Het was het jaarlijkse dagje uit. Je moet er maar opkomen om met het hele bureau een dag te gaan wandelen in de Haagse Schilderswijk.

voor deze koele en harde Schilderswijk? Deze en meer van dit soort vragen werden ons iets duidelijker tijdens de wandeling die vergezeld ging door veel informatie van Emma. Wist u trouwens dat het straatbeeld voornamelijk bepaald wordt door de werken van grote bekende maar ook kleine architecten, zoals enorme muurschilderingen en kunst? Deze laatste twee soorten zijn geïnspireerd door en gebaseerd op de vele culturen in de wijk.

Terwijl Emma bleef vertellen en wijzen naar bijzondere objecten leidt zij ons onopgemerkt naar de Hindoestaanse tempel 'Ram Mandir'. Hier werden wij ontvangen door de Pandit (Hindoestaanse priester), hij verzocht ons onze schoenen uit te doen. Onze medewerkers waren hierover van te voren ingelicht, Emma en de Pandit zelf helaas niet. Onbeschaamd gluurden de tenen door de gaatjes van hun sokken, bovendien braken de zolen van beide schoenen van Emma al doormidden voordat wij bij de tempel aankwamen! En dan te bedenken dat wij schone goede sokken en stevig schoeisel als kledingvoorschrift mee hadden gekregen. In de Mandir vertelde de Pandit ons onder andere over de drie basiselementen van het Hindoeïsme, legde hij de betekenis van verschillende beelden uit en had speciaal voor ons een klassieke Indiase danseres uitgenodigd. Compleet in klederdracht deed ze een ingewikkelde maar sierlijke dans voor ons waar ze ook alle bewegingen van verklaarde. We namen afscheid en Emma werd blij gemaakt met een paar schoenen die iemand ooit een

keer achter heeft gelaten in de Mandir.

In het Turkse Grand Café 'Le Palet' waren we erg benieuwd wat we als lunch voorgeschoteld

zouden krijgen. We begonnen met warme getoaste Ekmek (Turks brood) met kruidenboter en gebonden soep. Verder werden we verrast met een warm en koud buffet. Ter afsluiting bracht de eigenaar ons een vers stukje fruit, hij zag erop toe dat iedereen daadwerkelijk genoeg vitaminen binnenkreeg.

Al snuffelend in de vele winkeltjes die de Schilderswijk rijk is passeerden wij de Haagse Mart en kwamen de wijk Transvaal binnen. Onze volgende stop was de moskee 'Noeroel Islam' (Licht van de Islam). Hier kregen wij een stukje geschiedenis en cultuur over de Islam te horen. Net als de 'Ram Mandir' tempel zet ook de moskee zich in voor de samenleving zo worden warme maaltijden bezorgd bij ouderen en jongeren worden begeleid zodat ze beter hun weg kunnen vinden in de maatschappij. Dus ook op sociaal vlak zijn beide gebedshuizen en aanhangende verenigingen heel actief. Wij kregen een rondleiding in deze prachtige moskee met zijn grote lichtkoepels, zachte lange tapijten en grote zalen. Zo kwam er een einde aan deze leerzame, actieve, culturele en vooral gezellige dag. Buiten de moskee namen wij afscheid van elkaar en van onze gids Emma. We gingen naar huis vol nieuwe ervaringen en herinneringen en de brandende vraag: Naar welke stad volgende jaar?●

De dag begon met een wandeling naar de Hammam, waar we letterlijk en figuurlijk warm werden ontvangen. Onder het genot van een kopje koffie en thee en een stukje Baklava, een Turkse zoete delicatessen, stelde onze gids voor deze dag, Emma, zich aan ons voor. Ze blijkt er veel van de Schilderswijk af te weten.

De geschiedenis van de Schilderswijk gaat toch verder dan de gemiddelde Nederlander of zelfs Hagenees denkt. Hoe komt het bijvoorbeeld dat de Schilderswijk getekend wordt door zoveel smaken, geuren en kleuren? Waarom verruilen mensen sinds decennia hun vaak warme, tropische maar vooral vertrouwde moederland

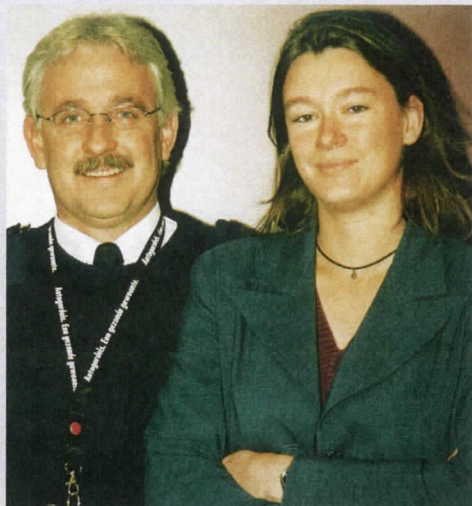
VERTROUWENSPERSONEN BIJ DE MIVD

Ongewenste omgangsvormen op het werk zoals pesten, seksuele intimidatie en racisme staan steeds meer in de belangstelling, ook bij Defensie. Binnen de MIVD zijn sinds medio 2001 twee vertrouwenspersonen. Dit zijn mr. Joosje Fortuin, medewerkster bij de Afdeling Juridische Zaken (telefoon 070 - 441 91 13, kamer 5.09) en adjudant John Thomassen (telefoon 070 - 441 91 52, kamer 5.38). John Thomassen is tevens de Arbocoördinator van de MIVD.

Door Joosje Fortuin

Met ongewenst gedrag wordt in het algemeen bedoeld eenmalig of vaker voorkomend intimiderend, vernederend of bedreigend gedrag, gericht op dezelfde persoon of groep van personen. Het gedrag kan natuurlijk in verschillende verschijningsvormen voorkomen. In de sinds 17 september 2001 binnen Defensie van kracht zijnde "Regeling klachtenprocedure ongewenst gedrag en melding vermoedens van misdaden" (KOGVAM) wordt daaronder verstaan (seksuele) intimidatie, agressie en geweld, discriminatie, stalking, pesten, treiteren, en extremisme.

Indien een medewerker of medewerkster van de MIVD in aanraking komt met ongewenst gedrag kan een beroep worden gedaan op de vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon fungeert als eerste opvang- en aanspreekpunt en luisterend oor voor slachtoffers van ongewenst gedrag. De vertrouwenspersonen zorgen derhalve voor de eerstelijns opvang. Daarnaast kunnen zij de betrokkene adviseren over te nemen vervolgstappen en aangeven welke hulpverlenende instanties ter beschikking staan. Alleen als de betrokkene zelf te kennen geeft vervolgtacties te willen ondernemen, kan een vertrouwenspersoon betrokkene hierin bijstaan. De

vertrouwenspersoon kan bijvoorbeeld zorgdragen voor bemiddeling door een onafhankelijke derde of assistenten bij het formeel indienen van een klacht.

De vertrouwenspersonen behandelen alle informatie die zij te horen krijgen vertrouwelijk. Er wordt geen informatie verstrekt aan derden zonder toestemming van betrokkene. Dit betekent dat men bij de vertrouwenspersoon vrijuit kan spreken en zijn of haar verhaal kwijt kan. Niemand hoeft te weten dat de hulp van de vertrouwenspersoon is ingeroepen, tenzij de betrokkene dat zelf wenst. Wel worden klachten en meldingen geregistreerd ten behoeve van een door de centrale vertrouwenspersoon op te stellen jaarverslag. Deze gegevens worden echter anoniem verwerkt en op een zodanige wijze dat door derden geen relatie kan worden gelegd tussen feiten en personen.

Indien er door betrokkene wordt gekozen voor een formele behandeling van de klacht, kan de klacht worden ingediend bij de Klachtencommissie ongewenst gedrag van de Centrale Organisatie. Van het indienen

van een klacht wordt door de centrale vertrouwenspersoon altijd het bevoegd gezag, in dit geval de directeur MIVD, in kennis gesteld. De vertrouwenspersoon kan uitleggen hoe de procedure voor het indienen van een klacht precies in elkaar zit en de klager desgewenst gedurende het gehele traject verder begeleiden. Ook de beklagde in een klachtenprocedure kan overigens om bijstand van een vertrouwenspersoon vragen. Op basis van hoorzittingen met de klager, de beklagde en eventuele getuigen brengt de Commissie een advies over de klacht uit aan het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag zal dit advies doorgaans opvolgen, maar kan hier ook (gemotiveerd) van afwijken.

In de Regeling KOGVAM is vastgelegd dat een persoon die een klacht heeft ingediend of een melding heeft gedaan van ongewenst gedrag op geen enkele wijze in zijn positie mag worden benadeeld als gevolg van de klacht, voorzover hij te goeder trouw heeft gehandeld. De rechtspositie van een klager is derhalve beschermd.

Wanneer een bepaalde zaak is afgerond, bijvoorbeeld na behandeling door de Commissie ongewenst gedrag of na een geslaagde bemiddeling, kan een betrokkene ook een beroep doen op de vertrouwenspersoon voor zogenoemde nazorg. Ook na afronding van een zaak kan een betrokkene immers nog eens over het gebeurde willen praten.

Binnen Defensie, en dus ook binnen de MIVD, wordt het van groot belang geacht om ongewenst gedrag te voorkomen en te bestrijden. In voorkomende gevallen is het echter zaak om een en ander op een correcte wijze te behandelen. Schroomt u daarom niet om contact op te nemen met één van de vertrouwenspersonen van de MIVD wanneer u slachtoffer of getuige bent van ongewenst gedrag. ●

MUTATIES PER 1 NOVEMBER 2002

Indiensttreding MIVD:

Dhr. E.A. van den [redacted] Hoofdafdeling Productie, Afdeling Verbindingsinlichtingen, Bureau ICT Ondersteuning, met ingang van 1 november 2002
Gen-Maj B. [redacted] Directeur MIVD, met ingang van 6 december 2002
Mevr. K. [redacted] Hoofdafdeling Bedrijfsvoering, Bureau Documentair Informatievoorziening,

medewerker BDI, met ingang van 10 december 2002

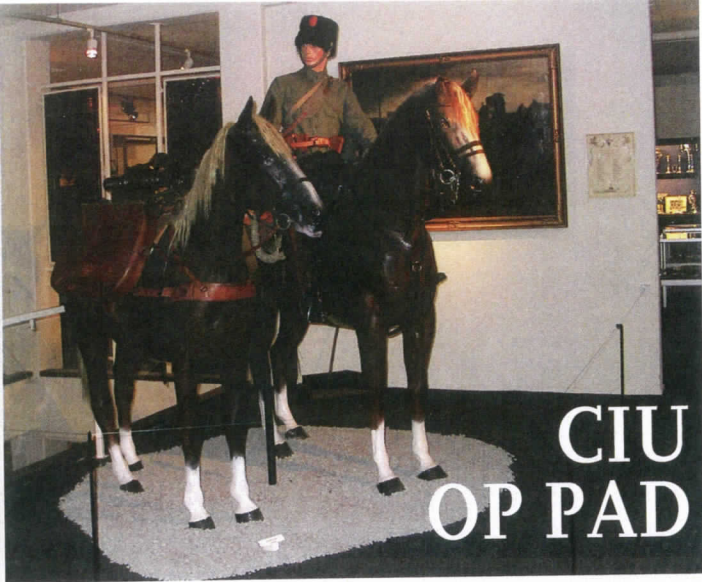
Dhr. M.A. [redacted] Hoofdafdeling Productie, Afdeling Verbindingsinlichtingen, Sectie VI Systeem Engineering, Project Coordinator, met ingang van 4 november 2002

Dhr. S. [redacted] Hoofdafdeling Productie, Afdeling Verbindingsinlichtingen, Sectie Niet-Europese Staten, Analist Niet-Europese Staten, met ingang van 5 november 2002

Dhr. J.C. [redacted] Hoofdafdeling Productie, Afdeling Verbindingsinlichtingen, Sectie Sturing WIV en Relatiebeheer, Traffic Analyst & Traffic Manager, met ingang van 9 december 2002

Dhr. R.R. [redacted] Hoofdafdeling Productie, Afdeling Verbindingsinlichtingen, Sectie Operationeel Systeembeheer eibergen, Senior ICT beheerder, met ingang van 4 november 2002

Dhr. S.P. [redacted] Hoofdafdeling Productie, Afdeling Verbindingsinlichtingen, Sectie Operationele

CIU OP PAD

Op 28 november hield de CIU haar derde saamhorigheidsdag op de Bernhardkazerne in Amersfoort.

Door Ger Timmer

Deze dag werden de medewerkers van de CIU met name getest op hun sportieve kwaliteiten. Paardrijden vormde het eerste onderdeel. Dit bleek toch niet zo eenvoudig als de deelnemers aanvankelijk hadden gedacht, zeker niet voor de militairen van de Luchtmacht en de Marine.

De lunch vond plaats in het bedrijfsrestaurant van de Bernhardkazerne. Hierna, om de stramme spieren wat op te warmen, werd een bezoek gebracht aan de bierbrouwerij de drie Ringen in Amersfoort. Deze voorziet vooral de lokale inwoners van Amersfoort van bier, dat overigens ook de CIU medewerkers uitstekend smaakte. Na het bier werd een bezoek

gebracht aan het Cavalerie museum (ook op de Bernhardkazerne) voor een rondleiding en uitgebreide voorlichting door een oud-KNIL militair.

Hierna werd de dag voortgezet in de sporthal, waar een badminton competitie werd gehouden, die uiteindelijk werd gewonnen door het team van Henno de Kruijck en Bert Fleming.

In de binnenstad van Amersfoort aan de markt werd in een uiterst sfeer- vol restaurant de dag afgesloten.

De wisseltrofee, die vast onderdeel uitmaakt van de saamhorigheidsdag, ging deze keer naar Henno, die deze overwinning te danken had aan het aantal punten die hij bij het paardrijden had verzameld. Eervolle opmerkingen van de paardrij instructrice gingen naar Gary als de meest fanatieke en naar Urjen voor de meest stijlvolle ruiter.

Tot slot kregen alle deelnemers van de organisatoren een oorkonde.●

Verbouwing achter de rug

Eindelijk koel op de zevende

Een ieder die het afgelopen half jaar de zevende etage van gebouw 32 op de Frederikskazerne heeft betreden, kan het niet ontgaan zijn: het was er een puinhoop. De afgelopen tijd is er hard gewerkt om de koeling van de server-ruimte te vervangen. Want dat was hard nodig.

Door Martijn van Hoesel

Dit verhaal begint eigenlijk tijdens de verbouwing van gebouw 32 in 2000. Toen al was berekend dat de aanwezige koeling in de nieuwe server-ruimte nauwelijks toereikend (voor de kenners: 15 kilowatt) was om alle apparatuur adequaat te koelen.

Destijds werd besloten hier vooralsnog niets aan te veranderen. Na de verbouwing en de verhuizing bleek de temperatuur in de ruimte zo rond de 25 tot 30 graden te liggen. Niet geweldig, maar voldoende.

In januari 2001 begon het Bureau Systeembeheer met de voorbereidingen van het vervangen van alle productie-servers. Een omvangrijk project, dat voor april op stapel stond. De nieuwe apparatuur heeft niet alleen drie maal zoveel capaciteit als de oude, maar is ook nog eens drie keer zo klein en hier zat nu net de crux. Berekeningen van de nieuw ingerichte server-rekken lieten zien, dat de temperatuur per rek fors zou oplopen, ondanks de afname van het totaal aantal rekken. Daarom is in februari 2002 een project opgestart om de koeling fors uit te breiden. Helaas, ambtelijke Defensie molens werken vaak langzaam, het project werd niet vóór de zomer maar pas ná de zomer opgestart. Inmiddels werden de oude servers al wel vervangen door de nieuwe.

Al zeer snel bleek dat de temperatuur kritieke hoogten bereikte. Bij een temperatuur in de server-ruimte van 40 (!) graden hield een deel van de apparatuur het voor gezien

Systeemontwikkeling, Hoofd Sectie Operationele Systeemontwikkeling, met ingang van 1 januari 2003

Mevr. C.C.A.A.M. [REDACTED], Hoofdafdeling Productie, Afdeling Verbindingsinlichtingen, Sectie Sturing en Coördinatie, Medewerker VI productie

Rectificatie:

In de laatste INGELICHT stond dat Aoo H. [REDACTED] per 01-08-2002 met FLO was gegaan. Dit was onjuist, Aoo [REDACTED] was op dat moment op uitzending. Hij is inmiddels overgeplaatst binnen Defensie.

& coordinator informatievoorziening, met ingang van 1 januari 2003

Mevr. K. [REDACTED] Hoofdafdeling Bedrijfsvoering, Bureau Documentaire Informatievoorziening, medewerker BDI, met ingang van 1 december 2002

KITZ J.E. [REDACTED] Hoofdafdeling Productie, Hoofd Stafafdeling Productie, met ingang van 2 november 2002

Uitdiensttreding MIVD

Lkol A.W. [REDACTED] met ingang van 30 november 2002

Uitdiensttreding MIVD en Defensie

X.J. [REDACTED] met ingang van 30 november 2002

G. [REDACTED] met ingang van 31 december 2002

P.J. [REDACTED] met ingang van 31 december 2002

J.O. [REDACTED] met ingang van 31 januari 2003

Hoe doe ik dat nou zelf? (3)

Hoe kunnen we er nu met z'n allen voor zorgen dat de Helpdesk niet overspoeld wordt met vragen die we eigenlijk gemakkelijk zelf kunnen oplossen? Hier treft u voor een aantal veel gestelde vragen de oplossing zoals de medewerkers van de Helpdesk u die zouden aanreiken. Deze self-solving-problemen (vert. 'zelf op te lossen problemen') kosten de Helpdesk heel veel tijd, die ze goed kunnen gebruiken voor het oplossen van uw minder gangbare problemen. Het mes snijdt dus aan twee kanten.

Door Martijn van Hoesel

Van Dale Woordenboeken

Onlangs zijn op Donar de Van Dale Groot Woordenboeken beschikbaar gesteld. Hiermee is het mogelijk om woorden te vertalen van en naar het Engels, Duits en Frans.

De woordenboeken zijn te vinden onder de Windows Start knop > Programs > Van Dale Woordenboeken.

Binnenkort wordt ook het Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal op Donar beschikbaar gesteld.

PowerPoint Tips

- Bewaar de lettertypes in de presentatie

Op de computer waar de presentatie wordt gegeven, zijn misschien niet alle gebruikte lettertypes aanwezig, waardoor een alternatief lettertype wordt gekozen, wat weer van invloed is op de opmaak van de dia. Doe dit via Bestand | Opslaan als... en kies voor optie True Type insluiten. Probeer zoveel mogelijk exotische lettertypes in een presentatie te vermijden, beperk het tot de standaard beschikbaar lettertypes zoals Arial en Times New Roman.

- Maak presentatie bestanden kleiner door afbeeldingen eerst te reduceren in omvang; PowerPoint doet dit niet uit zichzelf. Alvorens een afbeelding in een presentatie te plaatsen, probeer deze eerst kleiner te maken door een lagere resolutie (72 dpi of maximaal 640x480 pixels) of minder kleuren te gebruiken. Kleinere presentaties worden sneller op het scherm weergegeven dan grote presentaties, omdat daarbij meer rekenwerk aan te pas komt om de dia op te bouwen.
- Heeft een presentatiebestand een grote omvang, ook nadat er een aantal dia's of elementen zijn weggehaald, probeer het bestand dan op te slaan naar een nieuw bestand (Bestand | Opslaan Als...). De verwijderde elementen worden niet meegenomen in het nieuwe bestand.
- Tijdens een presentatie geeft een klik op de rechter muisknop een pop-up menu. Door via Extra | Opties, tabblad Weergave, de optie snelmenu bij klik met de rechter muisknop uit te schakelen, krijgt de rechter muisknop de 'Vorige Dia' functie toegewezen.
- Met behulp van Adobe Acrobat kunnen presentatie (.ppt) bestanden omgezet worden naar Acrobat Reader (.pdf) bestanden.
- Tijdens een presentatie kan je rechtstreeks naar een bepaalde dia springen door het nummer van de dia in te toetsen, gevolgd door Enter. Met de 'z' of '.' maak je het scherm zwart en met de 'w' of ';' wit.

en schakelde zichzelf uit. Gelukkig betrof dit niet de meest kritieke systemen zodat het netwerk zelf grotendeels operationeel bleef. De directie besloot om tijdelijke noodkoeling te plaatsen, om de temperatuur in ieder geval binnen aanvaardbare grenzen te krijgen. Omdat de slangen van de noodkoel-units te kort waren om de ventilatoren buiten het gebouw te plaatsen, werden deze op de gang geplaatst, met tropische temperaturen op de gang als gevolg. De 'tijdelijke' koeling heeft ruim zes maanden gewerkt.

Uiteindelijk werd dan toch begonnen met de aanleg van een heel nieuw koelstelsel. Een hele opgave, want er moest een heel nieuw buizenstelsel worden aangelegd. Tijdens deze operatie werd echter wel de complete koeling van de etage uitgeschakeld. Ook het systeemplafond in de server-ruimte moest eruit, het plafond zat te laag, er kon geen goede luchtcirculatie op gang komen. Alle server-kasten in de ruimte moesten worden ingepakt met plastic folie om te voorkomen dat de laag stof die zich in de loop der tijd op de plafondplaten had verzameld, in de servers en andere apparatuur terecht zou komen.

Nadat deze klus geklaard was, konden de nieuwe koelunits - complete kasten - geplaatst worden. De aannemer had zich echter verrekend, de kasten bleken

niet achter de server-rekken te passen. Het resultaat was een extra weekend-actie waarbij de rekken, zo'n 1000 kilo per stuk, een halve meter naar voren werden geplaatst. Daarna was het slechts nog een kwestie van het aansluiten van de water- en elektriciteitleidingen en de nieuwe installatie kon in gebruik worden genomen. De nieuwe kasten zijn nu volledig operationeel en met hun 28 kilowatt koelvermogen houden zij de ruimte op een aangename achttien graden.

Nu de verbouwing van de zevende etage is afgerond, is het wachten op de verbouwing van de negende, waar een zelfde actie staat te gebeuren. Nu zijn bij de verbouwing van de zevende alle mogelijke valkuilen aan het licht gekomen, dus zal de verbouwing van de negende ongetwijfeld vele malen soepeler en sneller verlopen.

Het begeleiden van alle werklieden heeft een hoop capaciteit gevegd van bureau systeembeheer. Gecombineerd met een aantal andere projecten die eind vorig jaar uitgevoerd werden, leidde dit in sommige gevallen helaas tot lange wachttijden bij het oplossen van ICT-problemen. In dit nieuwe jaar kunnen wij echter weer met een fris gevoel al uw problemen te lijf!